

בצלאל אקדמיה לאמנות ועיצוב ירושלים
המחלקה להיסטוריה ותאוריה

פרו"ס: סוגיות ומגמות בקולנוע דוקומנטרי עכשווי

מרצה: ד"ר אוהד לנדסמן
landesman@post.bezalel.ac.il

סוג הקורס: פרו"ס.

היקף: שנת: 4 נ"ז

יום ושעה: סמסטר א' תשע"ה: יום א', 14:30-16:00

סמסטר ב' תשע"ה: יום א', 14:30-16:00

תיאור הקורס:

בפרו"ס זה נבחן כמה מהמגמות המרכזיות בקולנוע הדוקומנטרי העולמי מאז שנות ה-80 ועד היום, ונעלה סוגיות תיאורטיות לגביהן. נתמקד בו זמנית בקולנוע דוקומנטרי מסחרי (כגון סרטיהם של ארול מוריס או ארי פולמן) ובקולנוע דוקומנטרי ניסיוני ועצמאי (כגון סרטיהם של ורנר הרצוג או עבאס קיארוסטמי), ונסה לתת מענה לשאלה מרכזית ורלוונטית: מדוע וכיצד תפס בשנים האחרונות הקולנוע הדוקומנטרי מקום בכורה בקולנוע העולמי, הן באופן ביקורתי ומסחרי? מהם הסגנונות ודרכי המבע הקולנועי בהם משתמש הקולנוע הדוקומנטרי העכשווי, והאם מדובר בחידוש או בטרנספורמציה של מסורות תיעודיות ישנות יותר? כיצד, לדוגמה, חוברים להם יחד הדימוי והעובדתי לשם יצירת תת ז'אנרים דוקומנטריים דומיננטיים כגון הסרט המוקומנטרי, הקולנוע ההיברידי, או האנימציה התיעודית? מהן הסיבות לתנופה הברורה של הקולנוע הדוקומנטרי האישי, כפי שמתבטאת בגל החדש של יומני הוידאו או סרטי המאמר? כיצד נוצרות מתוך המפגש הנוכחי עם טכנולוגיות חדשות פרקטיקות חדשניות של הפקה, הפצה והקרנה התורמות להשתכללות אמצעי המבע התיעודי? כיצד עושה הקולנוע התיעודי שימוש מחודש ברעיון הספקטקל הקולנועי בעזרת טכנולוגיית התלת מימד, ומהי המשמעות של העניין המחודש באינטראקטיביות בין צופה לטקסט בעזרת האינטרנט? תוך קריאה בטקסטים אקדמיים העוסקים בהתחדשות של הקולנוע התיעודי וצפייה במגוון סרטים תיעודיים עכשוויים, פרו"ס זה יציע דרכים חדשות להתבוננות בעשייה קולנועית אשר ממשיכה להמציא את עצמה מחדש שוב ושוב.

התפלגות הציון הסופי:

- 20% קריאה שוטפת וכתובת שש תגובות ביקורתיות לקריאות/צפיות החובה (שלושה מאמרים ושלושה סרטים - עד חצי עמוד לכל תגובה) (סמסטר א')
- 60% הגשת הצעה לכתובת עבודה סמינריונית, הצגתה בע"פ בכיתה, וכתובת העבודה. (סמסטר ב')
- 10% נוכחות סדירה (למעלה משלושה חיסורים יובילו לפסילת הקורס)
- 10% השתתפות פעילה

מהלך השיעורים

חלק א': מבוא - יסודות ומושגים בדוקומנטציה קולנועית
מפגש ראשון: מבוא - מה למעשה "חדש" בקולנוע הדוקומנטרי החדש?
לא נדרשות קריאה או צפייה לקראת המפגש.

מפגש שני: המפנה האסתטי והאפיסטמולוגי בסוף שנות השמונים: "הקו הכחול הדק"
צפיית חובה:
"הקו הכחול הדק" (ארול מוריס, 1988)

מפגש שלישי: העמדה מחדש (re-enactment) והמתח בין הקולנוע התיעודי לקולנוע
ההוליוודי הבדיוני
קריאת חובה:

Williams, Linda. "Mirrors Without Memories: Truth, History and *The Thin Blue Line*" *Film Quarterly*. Vol. 46, No. 3, Spring 1993: 12.

מפגש רביעי: על הבעייתיות בהגדרת הקולנוע התיעודי
צפיית חובה:

"מעשה ההרג" (ג'ושוע אופנהיימר, 2012)

קריאת רשות:
מלמד, לליב. "מעל במת ההיסטוריה: על אסטרטגיית ההמחזה ב'מעשה ההרג' של ג'ושוע אופנהיימר". תקריב 6, 2013.

חלק ב': טרנדים וכיוונים (מת)חדשים בקולנוע התיעודי העולמי
מפגש חמישי: קולנוע "ההתבוננות" החדש (new observational documentary)
צפיית חובה:

"לווייתן" (לוסיין קסטיינג-טיילור וורנה פראוול, 2012)

מפגש שישי: קולנוע אישי וסרטי יומן: הקולנוע האוטוביוגרפי החדש
קריאת חובה:

דובדבני, שמוליק. "לאכול את המרק או לצלם אותו: I Movies וז'אנרים של תיעוד עצמי". גוף ראשון מצלמה. הוצאת כתר, 2010. עמ' 21-52.

מפגש שביעי: הסרט המוקומנטרי והקולנוע הכמו-תיעודי
צפיית חובה:

"קאטפיש" (הנרי ג'וסט ואריאל שולמן, 2010)

קריאת רשות:
Lebow, Alisa. "Faking What? Making a Mockery of Documentary." *F is for Phony: Fake Documentary and Truth's Undoing*. eds. Alexandra Juhasz and Jesse Lerner. London: University of Minnesota Press, 2006: 223-237.

חלק ג': טכנולוגיות חדשות והשפעתן על הקולנוע התיעודי

מפגש שמיני: האמת הדיגיטלית - וידאו דיגיטלי וטשטוש הגבולות בין בידין לאמת

צפיית חובה:

“עשר” (עבאס קיארסטמי, 2002)

קריאת רשות:

Landesman, Ohad. “In and Out of This World: Digital Video and the Aesthetics of Realism in the New Hybrid Documentary.” *Studies in Documentary Film* 2:1, 2008: 33-45.

מפגש תשיעי: קולנוע תיעודי אינטראקטיבי: “מסד הנתונים” ותיעוד מקוון.

קריאת חובה:

Galloway, Dayna, Kenneth McAlpine and Paul Harris. “From Michael Moore to JFK Reloaded: Towards a working model of interactive documentary.” *Journal of Media Practice* 8:3 (2007): 325-339.

מפגש עשירי: סרטי מאמר (essay films) וטכנולוגיות דיגיטליות.

צפיית חובה:

“גריזלי מן” (ורנר הרצוג, 2005)

קריאת רשות:

Rascaroli, Laura. “The Essay Film: Problems, Definitions, Textual Commitments” *Framework* 49:2 (Fall 2008): 24-47.

מפגש אחד עשר: אנימציה תיעודית חלק א': פרדוקס או אפשרות חדשה לתיעוד?

קריאת חובה:

Honess Roe, Annabelle. “Absence. Excess, and Epistemological Expansion: Towards a Framework for the Study of Animated Documentary.” *Animation: An Interdisciplinary Journal* 6(3), 2011: 1-16.

מפגש שנים עשר: אנימציה תיעודית חלק ב': חווית הצופה וזכרון טראומטי

צפיית חובה:

“זאלס עם באשיר” (ארי פולמן, 2008)

קריאת רשות:

Landesman, Ohad and Roy Bendor. “Animated Recollection and Spectatorial Experience in *Waltz with Bashir*.” *Animation: An Interdisciplinary Journal* 6(3), 2011.

מפגש שלושה עשר: קולנוע תיעודי בתלת מימד

קריאת חובה:

Klinger, Barbara. “*Cave of Forgotten Dreams*: Meditations on 3D.” *Film Quarterly* 65.3 (Spring 2012): 38-43.

ביבליוגרפית חובה:

יש לקרוא את כל המאמרים ברשימה מעלה לפני השיעור הרלוונטי. כל המאמרים נמצאים בפורמט pdf באתר הקורס ב-moodle.

רשימת קריאה מומלצת:

- Arthur, Paul. "Extreme Makeover: The Changing Face of Documentary." *Cineaste* 30:3 (Summer 2005): 18-23.
- Bruzzi, Stella. *New Documentary: A Critical Introduction*. London: Routledge, 2000.
- Chanan, Michael. *The Politics of Documentary*. London: BFI, 2007.
- Cowie, Elizabeth. *Recording Reality, Desiring the Real*. Minneapolis: University of Minnesota Press, 2011.
- Ellis, C, Jack, and Betsy A. Mclane. *A New History of Documentary Film*. New York: Continuum, 2005.
- Grant, Barry, and Jeannette Sloniowski, eds. *Documenting the Documentary: Close Readings on Documentary Film and Video*. Detroit: Wayne University Press, 1998.
- Nichols, Bill. *Blurred Boundaries: Questions of Meaning in Contemporary Culture*. Bloomington: Indiana University Press, 1994.
- . *Introduction to Documentary*. (2nd Ed.) Bloomington: Indiana University Press, 2011.
- . *The Subject of Documentary*. London: University of Minnesota Press, 2004.
- . *Theorizing Documentary*. New York: Routledge, 1993. Renov, Michael, and Jane Gaines, eds. *Collecting Visible Evidence*. Minneapolis: University of Minnesota Press, 1999.
- Rascaroli, Laura. *The Personal Camera: Subjective Cinema and the Essay Film*. London: Wallflower Press, 2009.
- Roscoe, Jane, and Craig Hight. *Faking It: Mock-Documentary and the Subversion of Factuality*. New York: Manchester University Press, 2001.
- Rosenthal, Alan, ed. *New Challenges for Documentary*. Berkeley: University of California Press, 2005.
- Winston, Brian. *Claiming the Real*. London: British Film Institute, 1995.